

Ружицький А.В.
аспірант НТУУ «КПІ»

ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

В статті досліджується вплив умов діяльності підприємств на їх економічну безпеку. Описуються фактори та загрози, які перешкоджають нормальному функціонуванню економіки підприємств. Подано загальні завдання, які постають перед системою управління економічною безпекою підприємств. Запропоновано систему кількісних і якісних показників економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: фактори економічної безпеки, загрози економічній безпеці, показник економічної безпеки.

Вступ. Основою існування будь-якого підприємства в ринкових умовах господарювання є забезпечення його економічної безпеки. Важливість оцінки економічної безпеки підприємств обумовлюється значенням збереження їх економічного потенціалу та формування сприятливих умов функціонування. Економічна безпека підприємств є важливим фактором антикризового розвитку, базою економічного зростання, а загалом – основою безпеки країни в цілому.

Постановка завдання. Проблеми економічної безпеки підприємства досліджували такі відомі вітчизняні вчені: як Ареф'єва О.В., Куркін, М. В., Кравчук О.Я., Лисенко Ю.Г., Міщенко С.Г., Руденський Р.А., Новикова О.Ф., Пономаренко В. С., Кавун С. В., Тумар, Н.Б. та інші [1-7].

Вчені досліджують загрози та фактори економічної безпеки підприємства, пропонують індикатори їх виявлення. Однак, функціонування системи управління підприємства потребує подальших досліджень в напрямку формування комплексу заходів, що протидіють виникненню негативних тенденцій розвитку підприємства.

Тому актуальним є вдосконалення методичної бази оцінки економічної безпеки підприємства. На сьогоднішній день недостатньо системно представлені фактори, загрози та показники економічної безпеки підприємства, що не сприяє формуванню дієвої системи управління.

Ціль статті полягає в дослідженні окремих факторів та загроз економічної безпеки, системному представленні її кількісних показників, виявленню якісних станів підприємства економічної безпеки показників.

Результати дослідження. Проблеми забезпечення власної економічної безпеки постають перед кожним підприємством як в кризові періоди, так і при роботі в стабільному економічному середовищі.

В режимі стійкого функціонування при вирішенні завдань своєї економічної безпеки підприємство повинно акцентувати головну увагу на підтримці нормального ритму виробництва та збуту продукції, на запобіганні матеріальних чи фінансових збитків, на протидії недобросовісній конкуренції

та кримінальним проявам по відношенню до підприємства та інших питаннях.

В кризові періоди ця проблема ще більше загострюється, оскільки продукція підприємств часто не має збуту на ринку. Спостерігається неповне завантаження потужностей, а тому і неефективне їх використання. Найбільшу небезпеку для підприємства становить руйнування його виробничого, технологічного, науково-технічного та кадрового потенціалу.

Під економічною безпекою підприємства слід розуміти захищеність його економічного потенціалу від прямих та непрямих економічних загроз, пов'язаних з неефективною науково-промисловою політикою, формуванням несприятливого середовища та інших загроз.

Управління економічною безпекою підприємства направлене на протидію загрозам як сигналам, що негативно впливають на результати його роботи. Виникнення загроз обумовлене різноманітністю факторів, які по різному впливають на стан економічної безпеки підприємства

Загрозами для підприємств є сукупність умов, процесів, факторів, які здійснюють негативний вплив на реалізацію їх економічних інтересів. Їх можна класифікувати за різними ознаками. Серед них можна виділити, такі як – катастрофічні, інформаційні, конкурентні, пов'язані з некомпетентністю власника в правових, виробничо-фінансових і організаційних питаннях та інші. Економічній безпеці підприємства загрожує також криміналізація всіх сфер життя суспільства, корумпованість чиновників, агресивність мафіозних структур.

Від точної ідентифікації загроз, від вірного вибору вимірювачів їх прояву залежить ступінь адекватності оцінки економічної безпеки підприємства, комплекс необхідних заходів для попередження та послаблення небезпек, відповідно до масштабів та характеру загроз.

Форми прояву загроз економічної безпеки на різних рівнях ієрархії організаційно-економічних структур мають відмінності, не дивлячись на спільність дії дестабілізуючих факторів в умовах єдиного економічного простору. До числа таких глобальних факторів слід віднести загальний спад виробництва, розбалансування фінансової системи, зростання соціальної напруженості, криміналізацію суспільства і економіки, подальше послаблення конкурентоспроможності та інше.

Існування таких факторів створює багато проблем. Можна виділити, зокрема, наступні загальні завдання, які мають бути в полі зору системи економічної безпеки підприємства:

- формування розвиненої технологічної бази підприємства;
- досягнення високого рівня організації управління підприємством;
- проведення відповідного кадрового відбору;
- забезпечення інформаційної безпеки роботи підприємства;
- узгодження інтересів основних груп впливів на підприємстві;
- досягнення фінансової незалежності, стійкості роботи та достатньої ефективності діяльності.

Формуванню економічної безпеки підприємства сприяє досконала діагностика його стану за найбільш значимими показниками, що враховують як специфічні галузеві особливості, так і найбільш характерні для даного підприємства.

Така система мала б включати кількісні і якісні показники економічної безпеки на рівні підприємства та відображати різні аспекти його діяльності.

До неї необхідно включити наступні:

1. Виробництво.

1.1 Показники динаміки виробництва.

1.2 Рівень завантаження виробничих потужностей.

1.3. Показники організації виробничого процесу.

2. Науково-технічна сфера:

2.1. Доля НДДКР в загальному об'ємі робіт підприємства.

2.2. Вікова структура, технічний ресурс парку машин та обладнання.

2.3. Показники оновлення основних виробничих фондів.

2.4. Фактичний та необхідний об'єм інвестицій для підтримки і розвитку економічного потенціалу підприємства.

2.5. Об'єм інвестицій на нововведення;

2.6. Загальний рівень конкурентоспроможності продукції та підприємства.

3. Фінанси.

3.1. Прострочена дебіторська та кредиторська заборгованість.

3.2. Рівень рентабельності виробництва.

3.3. Фондовіддача виробництва.

3.4. Доля забезпеченості власними джерелами фінансування.

3.5. Плановий об'єм продаж в цілому та по окремих видах товарів.

4. Соціальна сфера.

4.1 Рівень оплати праці по відношенню до середнього показника по промисловості або економіці в цілому.

4.2 Рівень заборгованості по заробітній платі.

4.3 Втрати робочого часу.

4.4 Структура кадрового потенціалу (вікова, кваліфікаційна).

Висновки. Під економічною безпекою підприємства слід розуміти захищеність його науково-технічного, технічного, виробничого та кадрового потенціалу від прямих та непрямих економічних загроз, пов'язаних з формуванням несприятливого внутрішнього та зовнішнього середовища. Системне представлення кількісних і якісних показників економічної безпеки підприємства по окремих сферах, порівняння їх фактичних та нормативних значень дає змогу визначити стан економічної безпеки підприємства.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у використанні системного підходу до дослідження факторів, загроз та показників економічної безпеки підприємства. Адекватне відображення стану економічної безпеки підприємства розширює можливості їх систем управління. Перспективним є подальша розробка системи показників та

індикаторів економічної безпеки в залежності від особливостей окремих типів підприємств.

Перелік посилань

- 1.Ареф'єва, О. В. Планування економічної безпеки підприємств [Текст]/ О.В.Ареф'єва, Т.Б.Кузенко; Європ. ун-т. – К., 2004. – 169 с.: іл., табл. Бібліогр.: с. 160-169.
- 2.Баранецька О. В. Характеристика фінансово-економічних чинників та індикаторів фінансової безпеки держави [Текст] // Університетські наукові записки. – Хмельницький, 2008. – № 4 (28): Право. Економіка. Управління. – С. 436–442.
- 3.Кравчук, О. Я. Діагностика та механізм забезпечення корпоративної безпеки підприємства [Текст] / Кравчук О.Я., Кравчук П.Я. – Луцьк: Надстир'я, 2008. – 253, [1] с.: табл. Бібліогр.: с. 220-236.
- 4.Механизмы управления экономической безопасностью [Текст] / Лысенко Ю.Г., Мищенко С.Г., Руденский Р.А., Спиридонов А.А.; Донец. нац. ун-т. – Донецк: ДонНУ, 2002. – 175, [1] с.: ил., табл. Библиогр.: с. 174-176.
- 5.Новікова, О. Ф. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення. [Текст] / О.Ф.Новікова, Р.В.Покотоленко; [наук. ред. О.І.Амоша]; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2006. – 407 с.: іл., табл.Бібліогр.: с. 344-362.
- 6.Пономаренко, В. С. Концептуальні основи економічної безпеки [Текст] / Пономаренко В. С., Кавун С. В. – Х.: ХНЕУ, 2008. – 255 с.: іл., табл. Бібліогр.: с. 232-243.
7. Тумар, Н.Б. Экономическая безопасность предприятия [Текст] / Харьк. ин-т бизнеса и менеджмента. – Х., 2006. – 157 с.: ил. Библиогр.: с. 143-145.

Ружицкий А.В.,
аспирант НТУУ «КПИ»

ПОКАЗАТЕЛИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье исследуется влияние условий деятельности предприятий на их экономическую безопасность. Описываются факторы и угрозы, которые препятствуют нормальному функционированию экономики предприятий. Поданы общие задания, которые появляются перед системой управления экономической безопасностью предприятий. Предложена система количественных и качественных показателей экономической безопасности предприятия.

Ключевые слова: факторы экономической безопасности, угрозы экономической безопасности, показатели экономической безопасности.

Ruzhytskiy A. V.
graduate student NTUU «KPI»

INDEXES OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

In the article influence of terms of activity of enterprises on their economic security is investigated. Factors and threats that hinder to the normal functioning of economy of enterprises are described. General tasks that appear before control system by economic security of enterprises are presented. The system of quantitative and quality indexes of economic security of enterprise is offered.